

In memoriam Boda Miklósné dr. Szepes Zsuzsanna

Boda Miklósné
dr. Szepes Zsuzsanna

Életének 82. évében, 2023. május 23-án váratlanul elhunyt Boda Miklósné dr. Szepes Zsuzsanna Szinnyi József-díjas könyvtáros, a Pécsi Egyetemi Könyvtár (később Janus Pannonius Tudományegyetem Központi Könyvtára) osztályvezetője, a kaposvári Csokonai Vitéz Mihály Tanítóképző Főiskola Könyvtár Tanszékének vezetője, a Pécsi Püspöki Hittudományi Főiskola és a Pécsi Egyházmegyei Könyvtár korábbi igazgatója, a Magyar Könyvtáros Egyesület Baranya Megyei Szervezetének alapító tagja és titkára, valamint az Egyházi Könyvtárak Egyesülésének tiszteletbeli tagja. Pintér László Boda Zsuzsa pályatársa, a Pollack Mihály Műszaki és Informatikai Kar nyugalmazott könyvtárigazgatója így írt megrendülten: *„Kedves, mindenki által csak Boda Zsuzsaként ismert tudós könyvtáros kollégánk mostantól az örök könyv- és katalógusmezőkön dolgozik tovább.”*

A fiatal Boda Zsuzsa az 1970-es években

Immár fél éve annak, hogy elkészítettünk tőle a Pécsi Köztemető kápolnájában, mely szűknek bizonyult a hozzátartozók, a kollégák és a barátok gyászában osztozni kívánók befogadására. Nem csoda, hisz Zsuzsa emberként és szakemberként egyaránt nem akármilyen kincsekkel gazdagított bennünket, nem akármilyen könyvtáros évek, évtizedek emlékével távozott az élők sorából.

Szepes Zsuzsanna Márta 1941. március 5-én látta meg a napvilágot Pécsen, dr. Szepes László jogász és Kiss Gizella laborasszisztens gyermekeként. Értelmiségi családban nőtt fel, testvére ifj. Szepes László kémikus, egyetemi tanár. Középiskolai tanulmányait a helyi Leőwey Klára Gimnáziumban végezte 1955 és 1959 között. Orvosnak készült, de kitűnő tanulmányi eredményei ellenére „hittanos mivolta” miatt – noha két helyre is beadta jelentkezési lapját –, az egyetemen nem kezdhette meg tanulmányait.

Egy év kórházi munka után, 1960. december 1-jétől 38 éven keresztül dolgozott a Pécsi Egyetemi Könyvtárban, végigjárva a ranglétrát a segédkönyvtárostól az osztályvezetőig. Feldolgozó könyvtárosként kezdett, majd az olvasószolgálaton folytatta munkáját szakreferensként, a nyelv- és irodalomtudomány és a könyvtár gyűjtőkörébe eső művészeti ágak tárgyköréből.

Könyvtárszakmai ismereteinek hiányát példamutató szorgalommal igyekezett pótolni. 1964-ben középfokú könyvtárosi végzettséget szerzett, majd ezt követően 1965-ben levelező tagozatra felvételt nyert az Eötvös Loránd Tudományegyetem Bölcsészettudományi Karának magyar–könyvtár szakára, ahol 1971 nyarán egyetemi diplomát szerzett. Orosz és latin nyelvtudással rendelkezett.

1974 és 1994 között a Pécsi Egyetemi Könyvtár olvasószolgálatának vezetője lett, ahol jelentős szerepe volt a Pécsi Egyetemi Könyvtár 1988-as megújulásában, épületbővítésében és olvasószolgálatának korszerűsítésében. 1994 és 1998 között a Tudományos Titkárság és a Különgyűjteményi Osztály vezetője lett.

Rendszeresen tartott a Klimó Könyvtár bemutatásával összekötött könyvtárismereti foglalkozásokat középiskolásoknak, könyvtárhasználati órákat az egyetemistáknak.

Boda Miklósné a Pécsi Egyetemi Könyvtár új, Szepes Ignác utca 1. számú épületében (1989)¹

1998-ban felkérést kapott Kaposvárról a Csokonai Vitéz Mihály Tanítóképző Főiskolai Könyvtár Tanszékének vezetésére, ahol 1999 tavaszáig négy szaktantárgyban oktatott.

Boda Miklósné dr. Szepes Zsuzsanna 1999 és 2012 között volt a Pécsi Püspöki Hittudományi Főiskola Könyvtárának könyvtárosa. A Hunyadi utca 11. szám alatti egyszobás főiskolai könyvgyűjtemény problematikus helyzetével már egyetemi könyvtárosként megismerkedett: „főhivatású munkaidőn” túl segítette a munkálatokat, mindenféle ellenszolgáltatás nélkül.

1999-től dr. Cziglányi Zsolt korábbi rektor megbízására egy személyben megszervezte a főiskolai bibliotékát korlátozottan nyilvános könyvtárként: főhivatású egyházi könyvtárossá lett. Hatalmas munkája révén a főiskolai szakkönyvtár 2005. szeptember 10-én egy tetőtér-beépítéssel háromemeletes, 347 m², szabadpolcos termet, galériás olvasótermet is magába foglaló helyszínen nyitott meg, a hajdani Szeminárium (Papnövelde utca 1.) belső udvarának északi, impozáns épületében. Zsuzsa szakkönyvtárosi elhivatottságát alátámasztandó beiratkozott a hittudományi főiskolára, ugyanis szakmai feladatainak lelkiismeretes ellátásához fontosnak tartotta a vallástudomány minden szakterületének behatóbb megismerését, amely tudását a későbbi szaktájékoztatásaiban az olvasók hasznára fordíthatta.

A nem kevés főiskolai feladatai mellett Mayer Mihály megyéspüspök (1989–2011) 2001. július 1-jével őt nevezte ki az akkor még a Szent Ferenc Plébánia-templomban található Pécsi Egyházmegyei Könyvtár első világi vezetőjének, amely pozíciót 2012-ig töltötte be.

¹ A kép forrása: PTE Egyetemi Könyvtár és Tudásközpont – Pécsi Egyetemtörténeti Gyűjtemény. Jelzet: F.2010.368.22

A Pécsi Püspöki Hittudományi Főiskola Könyvtára 2011-ben az Egyházi Könyvtárak Egyesülete pécsi közgyűlésén²

Boda Zsuzsa szeretett bibliotékái
1–2/ A Pécsi Egyetemi Könyvtár Szepes Ignác utca 1. és 3. számú épülete, 3/ a Pécsi Püspöki Hittudományi Főiskola Könyvtára a régi Szeminárium épületében, 4/ a Pécsi Egyházmegyei Könyvtár első épülete a Ferences templomban

Boda Zsuzsa mindent, ami egyáltalán lehetséges volt, megtett azért, hogy hasznosuljon a nehezen megközelíthető állomány. 2001 nyarától általa folyamatosan napirenden volt a gyűjtemény méltó és a használhatóságát biztosító épületbe költöztetésének ügye, esetleges összeolvasztása a főiskolai könyvtárral. Addig is az olvasói igényeket figyelembe véve a társbibliotéka II. vatikáni zsinat utáni állományát helyben használatos különgyűjteményi letétként áthelyezte a főiskola könyvtárába.

Boda Miklósné dr. Szepes Zsuzsanna 2012-ben, 72 évesen köszönt el az összetett, sok szép eredménnyel, de nem kis gondokkal járó feladatkörétől. Ezzel tulajdonképpen az 52 éven át gyakorolt foglalkozásától is elköszönt, de nem a könyvtáros közéletben való részvételtől.

A Pécsi Egyházmegyei Könyvtár 2020 és 2021 közötti új épületben való újrendezése során a könyvtárszakmai feladatok megtervezésében – mint a pécsi egyházmegyei bibliotéka korábbi történetének és az állományának legjobb ismerője – segítette könyvtárosutódai munkáját, tevékenyen részt vett a tervezési és logisztikai munkák előkészítésében. Korát meghazudtolóan mászta meg a Ferences templom rozoga falépcsőit, továbbá közreműködött az új könyvtár kutatótermi segédkönyvtárának felállításában is.

A magas fokú és szorgalmas könyvtári munkája számos elismerést, kitüntetést hozott számára: 1994-ben a Janus Pannonius Tudományegyetem rektora, dr. Hámosi József főtanácsosi címet adományozott neki, 1995-ben pedig kiemelkedő szakmai munkájáért kiérdemelte a könyvtárosok legmagasabb kitüntetését, a Szinnyei József-díjat is. Könyvtáros szakmai munkája mellett a tudományos életben is kiemelkedő eredményekkel büszkélkedhetett. 1988-ban védte meg „A pécsi egyetem és Pécs könyvkultúrája” doktori disszertációját az Eötvös Loránd Tudományegyetem Bölcsészettudományi Karán.

² A kép forrása: <https://eke.hu/galeriak/kozgyules-pecs-2011-klimo-konyvtar>

³ A kép forrása: PTE Egyetemi Könyvtár és Tudásközpont – Pécsi Egyetemtörténeti Gyűjtemény. Jelzet: F.2012.157.7. Balról jobbra: dr. Fényes Miklós a Pécsi Egyetemi Könyvtár igazgatója, Boda Miklósné, a Pécsi Egyetemi Könyvtár osztályvezető könyvtárosa, Mátrai László – az ELTE Könyvtárának vezetője, dr. Székely Sándor orvostörténész, Országos Orvostudományi Könyvtár és Dokumentációs Központ alapítója, a Magyar Könyvtárosok Egyesületének elnöke.

A Magyar Könyvtárosok Egyesülete VI. Vándorgyűlése 1974. október 17-én a Leőwey Klára Gimnázium Dísztermében
– A plenáris ülésen beszédet mond Boda Miklósné³

Boda Zsuzsa az 1972-es Barakonyi Károly és Décsi Pál készítette Klimó Könyvtár bemutató kisfilmben, melynek forgatókönyvét is ő írta

Főként helytörténeti, könyvtártörténeti (kiemelten a 18. század) és jeles személyek életének kutatásával kapcsolatos publikációi jelentek meg. Huber Kálmán-né mellett részt vett a Mohács-bibliográfia összeállításában. 1972-ben és 1994-ben a Klimó Könyvtár történetével kapcsolatos filmek forgatókönyvének megírását is vállalta. Írásai Szepes Zsuzsanna, B. Szepes Zsuzsanna, valamint Boda Miklósné néven jelentek meg.

Szerkesztőbizottsági munkássága mellett számos szócikk szerzője volt az *Új Katolikus Lexikon*ban. Szerkesztője volt a Baranya megye könyvtári rendszerét bemutató kötetnek, valamint koordinálója a Janus Pannonius Tudományegyetem oktatóinak és munkatársainak szakirodalmi, irodalmi és művészeti tevékenységét összefoglaló egyetemi kiadványnak. Tudományos-ismeretterjesztő előadásokat tartott a pécsi közönségnek a székesegyházi Kocsis László teremben, a Várkonyi Nándor Városi Könyvtárban.

1969-ben a Magyar Könyvtárosok Egyesülete területi összekötője lett. 1974-ben alapítótagként működött közre a Magyar Könyvtárosok Egyesülete Baranya Megyei Szervezetének létrehozásában, amelynek két ciklusban (1974–1982) a titkára is volt. Huber Kálmán-né elnökkel együtt sokat tett azért, hogy a megye és a város különböző könyvtárainak munkatársai között kapcsolatot építsen ki, színvonalas szakmai előadásokon, továbbképzéseken, szakmai tapasztalatcseréken vehessenek részt, és információhoz jussanak az egész szakmát érintő kérdésekről. 1983 és 1986 között vezetőségi tag és a Magyar Könyvtárosok Egyesülete Elnökségének tagja. Ez utóbbi minőségében részt vett a Fülöp Géza-féle Képzési és Továbbképzési Szakbizottság munkájában.

Ásványi Ilona (Pannonhalma), dr. Löffler Erzsébet (Eger) és Boda Miklósné dr. Szepes Zsuzsanna (Pécs) az EKE közgyűlésén (Fényképezte: Boda Miklós)

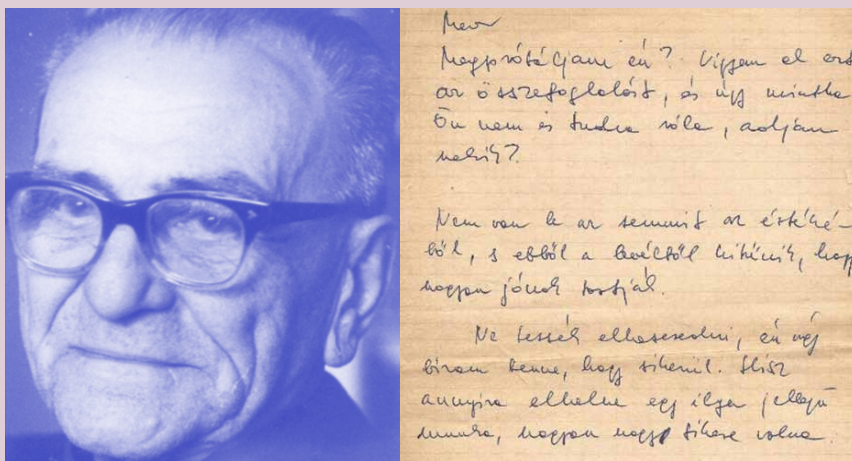
A pécsi egyházi könyvtárak igazgatójaként 2001-től részt vett az Egyházi Könyvtárak Egyesülete (EKE) munkájában, 2012 után pedig férjével, Boda Miklóssal tiszteletbeli tagok lettek.

A Pécsen tartott 1974-es és 1991-es MKE vándorgyűlések és a 2011-es EKE közgyűlés megszervezésében is jelentős szerepet vállalt.

Kevésbé ismert kis epizódok Boda Miklósné dr. Szepes Zsuzsanna szakmai múltjából: a Pécsi Egyetemi Könyvtárban könyvtárossal, Várkonyi Nándor irodalomtörténész számos kiadatlan gépiratát (így pl. *Az ötödik embert*) ő vitte fel Budapestre szakmai ajánlások (Fülöp Géza, Kovács Máté) kíséretében az 1960-as évek végén, az 1970-es évek elején kiadót (Gondolat Kiadó, Magvető Kiadó, Akadémiai Kiadó) keresve azoknak: sajnos akkoriban semmi sikerrel. De soha fel nem adva a reményt biztatta a szerzőt.

Várkonyi emlékét a legnagyobb tisztelettel őrizte, az 1996-os, a 2013-as és a 2021-es emlékkonferenciáknak is kiemelt szereplője volt, megidézve a nagy könyvtárossal egyetemi könyvtári és irodalomtörténeti-művelődéstörténeti munkásságát.

Férjével, Boda Miklóssal a magyar nyomdászattörténet 500 éves évfordulójára rendezett 1973. október 5-i kiállításon azonosították a hajdani pécsi püspöki bibliotéka (Klimó Könyvtár) állományából korábban eltűnt, 1481-ben készült, Menestárffer-féle *Chronica Hungarorum* kéziratos másolatát. Nekik köszönhető, hogy eme jeles kortörténeti dokumentum visszakérülhetett a Pécsi Egyházmegyéhez, később mai könyvtárához.

Boda Zsuzsa beszélgető-cédulája Várkonyi Nándorral⁴

Boda Zsuzsa a mindennapok közösségi életében is tevékeny részt vállalt. Nyugdíjazása után a kertvárosi Szent Erzsébet Plébánia Hivatalban segítette az irodai munkát. Mindenkihez volt egy jó szava, ott segített, ahol tudott.

A Pécsi Egyetemi Könyvtárban nemcsak a könyvtárossággal találkozott Zsuzsa, hanem Boda Miklós irodalomtörténész-könyvtárossal, a Csorba Győző Megyei Könyvtár későbbi nyugalmazott igazgatóhelyettesével is, aki 1961 szeptemberében állt munkába a Pécsi Egyetemi Könyvtárban, miután befejezte tanulmányait az ELTE Bölcsészettudományi Karának nappali tagozatán. Nemcsak a végzettségük volt azonos, így a találkozást egy év múltán házasság követte, mely valóban életre szólónak bizonyult. Boda Miklóssal több mint 60 évig szeretetben és a legmagasabb kölcsönös szakmai tiszteletben éltek. Miklós ekképpen emlékezett vissza megismerkedésük sorszerűségére: „Azóta is gyakran gondolok arra, hogy a házasságunk 1962-ben »nem jöhetett volna létre«, ha Zsuzsát az érettségi után felveszik, ahová nagyon szeretett volna bejutni, az orvosira, ha kitűnő tanulmányi

eredményét nem írja felül az iskola vezetésének »hittanos volt« minősítése. Engem pedig, miután betegség miatt lemaradtam a felvételig, nem hívnak be két évre tűzér sorkatonának 1954-ben. De behívtak, így csak az 1956/57-es tanévben kezdhettem meg – mondhatni, tűzérégi előkészítéssel – magyar–könyvtár szakos tanulmányaimat Budapesten, és csak öt év múlva, 1961 szeptemberében állhattam munkába a Pécsi Egyetemi Könyvtárban. Itt – a kényszerű kitérőknek köszönhetően – mondhatni, utolértük egymást Zsuzsával.” Házasságukból két fiuk és egy lányuk született. Pál távközléstechnikai mérnök, Péter keramikus, a Pécsi Művészeti Szakközépiskola oktatója, Mária pedig a pécsi Ciszterci Nevelési Központ tanára. Gyermekük kilenc unokával, unokáik pedig három dédunokával ajándékozták meg őket. Igazi csoda, hogy halála előtt három nappal Zsuzsa még a kezében tarthatta harmadik dédunokájukat.

Boda Miklósné dr. Szepes Zsuzsanna, vagy ahogy az olvasói körökben ismerték Zsuzsa néni KÖNYVTÁROS volt csupa nagybetűvel. Kiemelt feladatának tekintette az összes gondozott bibliotékájában a szolgálatot, az olvasók-kutatók eligazodásának segítségét a könyv- és információrengetegben. Ennek rendelte alá minden könyvtárosi feladatát. Elhivatottsága, segítőkészsége, kedvessége példaértékű volt, kivívva ezzel kollégái és az olvasók szeretetét és elismerését. Lelkiismeretes küzdőként két könyvtárbővítésben és egy kevésbé ismert egyházmegyei szakkönyvtár új épületbe költöztetésében vállalt oroszlánrészt.

Emlékét szeretettel és a legnagyobb szakmai tisztelettel őrizzük.

Kereszturi József, Mezey Katalin, Miklóssy Endre és Boda Miklósné Szepes Zsuzsanna a 2013-as Várkonyi-emlékkonferencián

⁴ Köszönet Kende Katának, Várkonyi Nándor unokájának a beszélgető-cédula megküldéséért.

Kedves Zsuzsa! Köszönöm, hogy megismerhettelek és oly sokat tanulhattam Tőled az elmúlt két évtizedben. Nagy megtiszteltetés számomra, hogy két könyvtárban is – a Pécsi Egyetemi Könyvtárban (Klimo Könyvtár) és a Pécsi Egyházmegyei Könyvtárban – szellemi és szakmai örökségedben munkálkodhattam, munkálkodhatok. Irigylésre méltó elhivatottságod, messzemenő szakmai alázatod örök példa nekem! Isten Veled, nyugodj békében!

DR. SCHMELCZER-POHÁNKA ÉVA
könyvtárvezető
Pécsi Egyházmegyei Könyvtár

Boda Miklósné dr. Szepes Zsuzsanna publikációi

Fitz József a Pécsi Egyetemi Könyvtár élén. 1930–1934. In: Jubileumi évkönyv 1774–1974. Szerk. Fényes Miklós. Pécs, 1974. 117–161.
Mohács bibliográfia. Szerk. Boda Miklósné – Huber Kálmánné. Pécs, 1976. 95 p., 22 t.
Bibliográfia Mohács történetéhez = *Baranyai Helytörténetírás*, 1976. 479–527.
Válogatott bibliográfia Baranya település- és nemzetiségtörténetéhez = *Baranyai Helytörténetírás*, 1978. 569–611.
Baranya megyei könyvtári tájékoztató a megye területén működő közművelődési, iskolai, felsőoktatási és szakkönyvtárakról. Pécs, 1984. 182, [2] p.
A Janus Pannonius Tudományegyetem Könyvtára = *Baranyai Könyvtáros*, 1986/2. 25–27.
Szepes Ignác öröksége = *Baranyai Könyvtáros*, 1989/1.
Az olvasóit köszöntő, megújult Egyetemi Könyvtárról = *Baranyai Könyvtáros* 1989/2. 8–11.
Új Katolikus Lexikon – szócikkek (1989)
Bibliográfia a Janus Pannonius Tudományegyetem oktatóinak és munkatársainak szakirodalmi, irodalmi és művészeti tevékenységéről 1991–1994. Pécs, 1995. XIII, 470 p. [anyaggyűjtés, szerkesztés, összeállítás]
Bibliográfia a Janus Pannonius Tudományegyetem oktatóinak és munkatársainak szakirodalmi, irodalmi és művészeti tevékenységéről 1991–1994. Pécs, 1996. XIII, 198 p. [anyaggyűjtés, szerkesztés, összeállítás]
Várkonyi Nándor a Pécsi Egyetemi Könyvtárban. In: Várkonyi Nándor 1896–1996. Az író születésének 100. évfordulója alkalmából Péccsett, a Várkonyi Nándor Könyvtárban megrendezett emlékülés előadásai. Szerk. Bebesi B. Károly. Pécs, 1997. 26–35.
A „tudós Prépost” Koller József születésének 250. évfordulójára = *Honismeret*, 1996/2. 36–39.
Ua. = In: A könyv- és könyvtárkultúra ezer éve Baranyában. Tanulmányok. Szerk. Boda Miklós – Kalányos Katalin – Surján Miklós – Tüskés Tibor. Pécs, 2000. 101–106.
Könyvek vonzásában. A 18. századi Pécs könyvtári kultúrájáról. In: Fülöp Géza emlékkönyv. Művelődéstörténeti és könyvtártudományi írások. Szerk. Barátné Hajdu Ágnes. Budapest, 1999. 64–70.
Gazdag szegénység. In: Honismereti írások Baranyából. Szerk. Gábor Imréné. Pécs, 2000. 46–47.
Veni Sancte Péccsett 1746 szeptemberében = *Jó Hír*, 2006. szeptember 14. 10.
A pécsi szeminárium múltjából. In: Egyházi arcélek a Pécsi Egyházmegyéből. Szerk. Fedeles Tamás – Kovács Zoltán – Sümegi József. Pécs, 2009. (Egyháztörténeti tanulmányok a Pécsi Egyházmegye történetéből V.) 87–96.

Az Új Dunántúli Naplóban megjelent cikkei:

Isten hozta, Hargita! Egy kiállítás képei elé = *Új Dunántúli Napló*, 1992. október 16. 3.
Kolozsvár kincse: a Mátyás-szobor = *Új Dunántúli Napló*, 1993. március 4. 10.
Nádastól Edinburghig = *Új Dunántúli Napló*, 1993. október 22. 14.

Filmforgatókönyvek:

A kétszáz éves Klimó Könyvtár. 30 perces film. Készítette: Barakonyi Károly – Décsi Pál. Pécs, 1972. [A filmben bemutatásra kerülő kódexek, ősnymtatványok, egyéb ritkaságok kiválasztása, az ismertető szöveg elkészítése.]
„...Gazdagabban távozz, térj vissza gyakrabban!” (Klimó Könyvtár és a korabeli Pécs könyvkultúrája) 20 perces videófilm. Készítette: Kosaras Attila. Pécs, 1994. [Forgatókönyv elkészítése, a bemutatásra kerülő anyag kiválasztása, külső helyszínek kijelölése, zenei anyag.]